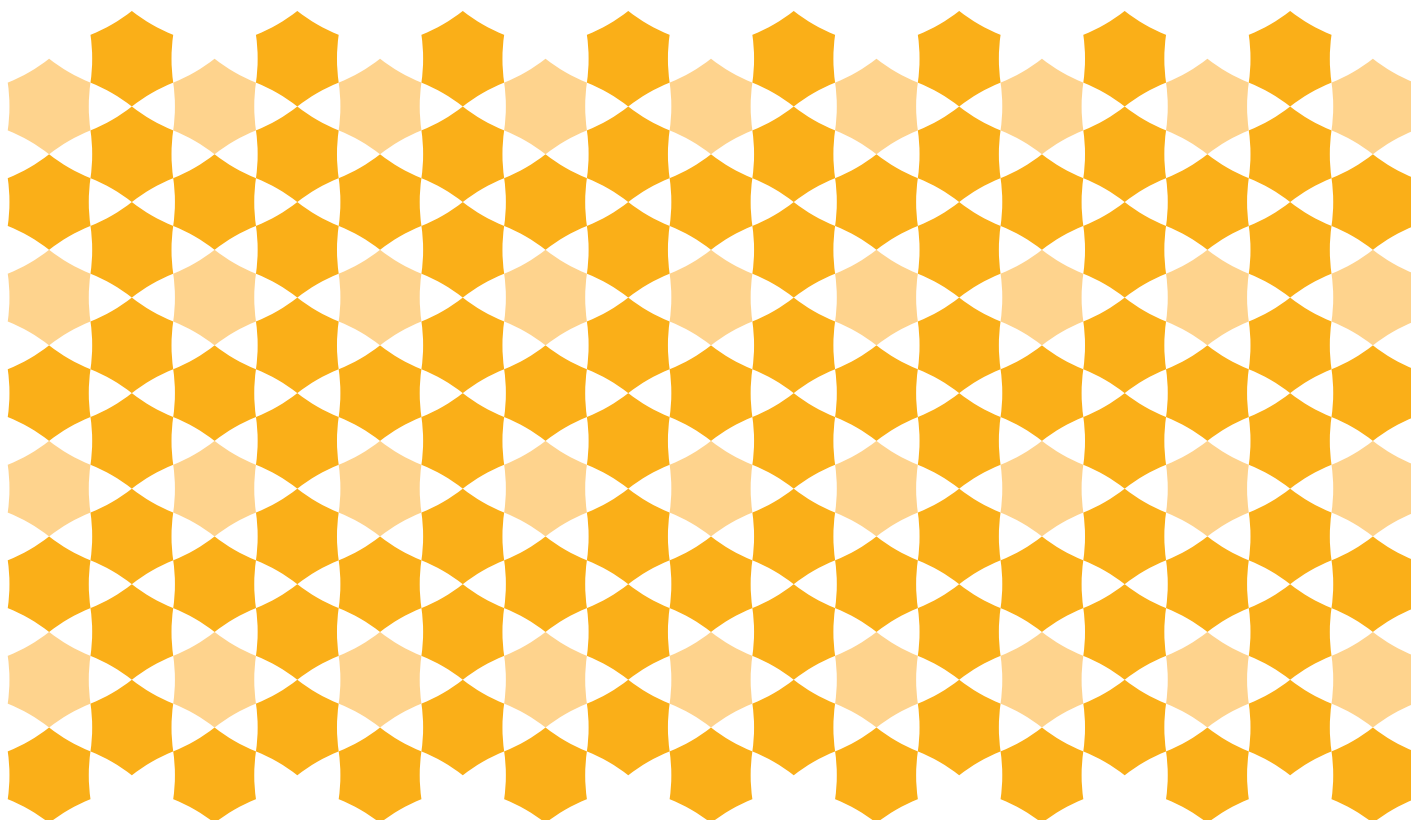

Vägledning för ansökan om tillstånd att utfärda examen

Allmänna utgångspunkter och riktlinjer

Vägledning för ansökan om prövning av tillstånd att utfärda examen

Utgiven av Universitetskanslersämbetet 2016

Projektledare: Carl Sundström

Grafisk form: AB Typoform

Universitetskanslersämbetet • Löjtnantsgatan 21 • Box 7703, 103 95 Stockholm
tfn 08-563 085 00 • fax 08-563 085 50 • e-post registrator@uka.se • www.uka.se

Innehåll

Inledning	4
Nationellt system för kvalitetssäkring av högre utbildning	5
Examenstillståndsprövningar	8
Huvudprinciper för prövning av ansökan om tillstånd att utfärda examen	8
Aspekter, perspektiv och bedömningsgrunder	8
Underlag för bedömning	9
Hur görs en ansökan?	9
När kan ansökan göras?	10
Bedömggruppen	10
Bedömning och yttrande	10
Beslut	11
Förteckning över bilagor	12

Inledning

Denna vägledning ger instruktioner för ansökan om tillstånd att utfärda examen. Vägledningen utgår från det nationella system för kvalitetssäkring av högre utbildning som Universitetskanslersämbetet (UKÄ) har fått i uppdrag av regeringen att vidareutveckla och implementera, och som UKÄ har redovisat i rapporten *Nationellt system för kvalitetssäkring av högre utbildning – redovisning av ett regeringsuppdrag* (Rapport 2016:15). Prövning av ansökan om tillstånd att utfärda examen är en av fyra granskningskomponenter inom det nationella systemet för kvalitetssäkring av högre utbildning.

Vägledningen är strukturerad enligt följande:

I detta dokument ges en övergripande sammanfattning av UKÄ:s nationella system för kvalitetssäkring och beskrivning av processen för tillståndsprövningar. Till den här övergripande delen finns fyra bilagor kopplade:

- Bilaga 1 gällande ansökan om tillstånd att utfärda generell eller konstnärlig högskoleexamen, kandidatexamen och magisterexamen.
- Bilaga 2 gällande ansökan om tillstånd att utfärda generell eller konstnärlig masterexamen.
- Bilaga 3 gällande ansökan om tillstånd att utfärda generell eller konstnärlig examen på forskarnivå.
- Bilaga 4 gällande ansökan om tillstånd att utfärda yrkesexamen.

Stommen i samtliga bilagor är gemensam, men de är var och en anpassade efter det som utmärker respektive examen och examensnivå.

Nationellt system för kvalitetssäkring av högre utbildning

Kvalitetssäkring av svensk högre utbildning förutsätter att kvalitetssäkringsarbete bedrivs både vid universitet och högskolor och vid Universitetskanslersämbetet (UKÄ). Detta innebär att lärosätena och UKÄ har ett gemensamt ansvar för kvalitetssäkring av högre utbildning. Att beakta detta gemensamma ansvar har varit en central princip för UKÄ i arbetet med regeringsuppdraget att vidareutveckla ett system för kvalitetssäkring av högre utbildning. En avgörande utgångspunkt för UKÄ har därmed varit att skapa en tydlig koppling mellan UKÄ:s granskningar och det kvalitetsarbete som sker på lärosätena, och att samtidigt beakta hur UKÄ:s granskningar ska kunna bidra till att ytterligare utveckla detta arbete. Det ligger även i linje med internationella principer för kvalitetssäkring av högre utbildning, *Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG)*¹ som behandlar lärosätenas interna kvalitetsarbete, den externa kvalitetssäkringen av lärosätenas verksamhet samt de krav som kvalitetssäkringsorganen ska leva upp till. För att möta kraven i ESG behöver såväl lärosätena som UKÄ säkerställa att dessa principer följs.

UKÄ:s granskningar

Det nationella systemet för kvalitetssäkring av högre utbildning består av följande fyra komponenter:

- examenstillståndsprövningar
- granskningar av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete
- utbildningsutvärderingar
- tematiska utvärderingar.

UKÄ:s ambition har varit att utveckla en modell som kan användas för alla fyra komponenter men som också kan vara ett stöd i lärosätenas interna kvalitetsarbete. Modellen, som redovisas i fig. 1, är uppbyggd av fyra aspektområden och tre perspektiv som tillsammans utgår från såväl tillämplig svensk lag och förordning som ESG.

1. *Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG)*, 2015. Se även UKÄ:s översättning, *Standarder och riktlinjer för kvalitetssäkring inom det europeiska området för högre utbildning (ESG)*, 2015.

Aspektområdena är:

- styrning och organisation
- miljö, resurser och område
- utformning, genomförande och resultat
- uppföljning, åtgärder och återkoppling.

De tre perspektiven är:

- studenters och doktoranders perspektiv
- arbetslivets perspektiv
- jämställdhetsperspektiv.

Studentinflytande och studentmedverkan regleras i högskolelagen, särskilt i förhållande till lärosätets kvalitetsarbete (1 kap. 4 §). Vidare har studenternas perspektiv skrivits fram tydligare i de reviderade ESG (2015). Arbetslivets perspektiv regleras också i högskolelagen. Exempelvis ska utbildning på grundnivå utveckla studenternas beredskap att möta förändringar i arbetslivet (1 kap. 8 §). Jämställdhet och jämställdhetsintegrering är viktiga kvalitetsfaktorer, som ska beaktas i granskningarna, och är ett område som UKÄ, liksom många andra myndigheter, inklusive lärosätena, har fått i uppdrag att utveckla. Även detta område regleras i högskolelagen (1 kap. 5 §).

UKÄ utformar de krav som ska uppfyllas i granskningen av aspekterna och perspektiven, det vill säga bedömningsgrunderna. En viktig utgångspunkt har varit att bedömningsgrunderna hålls öppna och inte blir för styrande när det gäller hur lärosätena väljer att organisera och bedriva sin verksamhet.

Alla granskningar kommer att genomföras av oberoende bedömaregrupper som UKÄ sätter samman utifrån ett nomineringsförfarande där lärosäten, studentkårer och arbetslivsorganisationer lämnar förslag på bedömare. Bedömaregrupperna består av student- och doktorandrepresentanter, företrädare för arbetslivet och sakkunniga från högskolesektorn, som alla deltar på lika villkor. UKÄ fattar sedan ett beslut baserat på bedömaregruppernas yttranden.

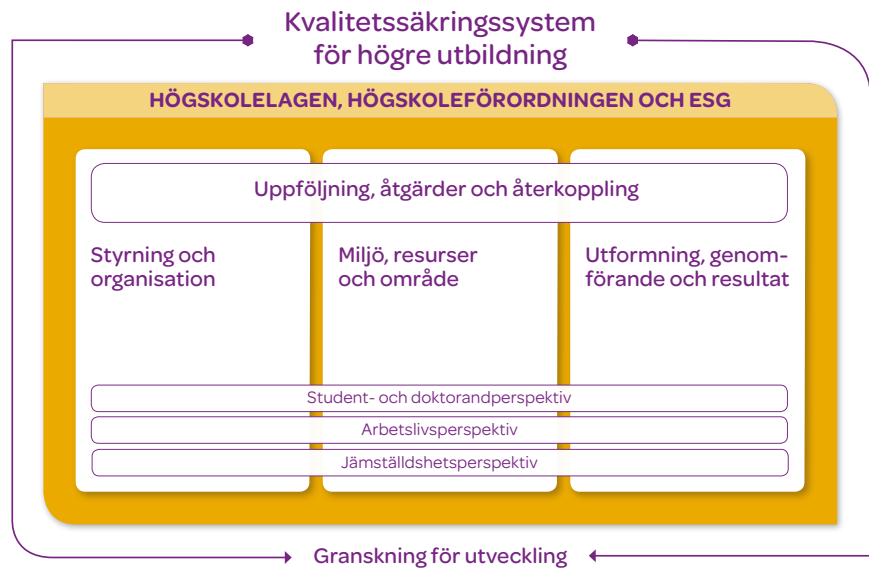

Fig. 1. Översiktlig illustration över modellens aspektområden och perspektiv. Modellen vilar på högskolelagen, högskoleförordningen och ESG. Aspekter och perspektiv bedöms utifrån bedömningsgrunder. Aspektområdet "uppföljning, åtgärder och återkoppling" påverkas av och återverkar på de övriga aspekterna, och är därför inkluderat i bedömningsgrunderna för övriga aspekter. Lärosätena ombeds att beskriva, analysera och värdera med konkreta exempel hur de på ett systematiskt sätt säkerställer och följer upp att de uppfyller bedömningsgrunderna för de olika aspekterna och perspektiven.

För fullständig information om det nationella systemet för kvalitetssäkring av högre utbildning, se rapporten *Nationellt system för kvalitetssäkring av högre utbildning – redovisning av ett regeringsuppdrag* (Rapport 2016:15)

Examenstillståndsprövningar

Examenstillståndsprövning sker efter ansökan och genomförs utifrån vad som föreskrivs i tillämplig lag och förordning.

Examenstillståndsprövningar granskar om utbildningsanordnaren har nödvändiga förutsättningar för att studenterna/doktoranderna ska kunna nå målen för den examen som utbildningen ska leda till.

Syfte

Syftet med examenstillståndsprövningarna är att pröva om en anordnare av en utbildning (fortsättningsvis benämnt som lärosäte) har nödvändiga förutsättningar för att studenterna/doktoranderna ska kunna nå de av riksdag och regering uppställda målen för den examen som utbildningen ska leda till.

Huvudprinciper för prövning av ansökan om tillstånd att utfärda examen

För att utfärda en examen på högskolenivå krävs tillstånd.²

Prövning av ett nytt³ tillstånd att utfärda examen sker efter ansökan och genomförs

- för examen på grundnivå och avancerad nivå, inklusive yrkesexamen, utifrån vad som föreskrivs i högskolelag och högskoleförordning,
- för examen på forskarnivå utifrån vad som föreskrivs i högskolelagen och högskoleförordning, samt de ställningstaganden som görs i regeringens proposition *Forskarutbildning med profilering och kvalitet* (2008/09:134).

Bedömningen av om förutsättningarna för den planerade utbildningen motsvarar kraven görs av en grupp bedömare, i enlighet med principen om sakkunnigförfarande som tillämpas vid alla UKÄ:s granskningar.

Vid prövningarna är de centrala delarna av de styrande föreskrifterna sammanfattade i ett antal bedömningsgrunder.

Aspekter, perspektiv och bedömningsgrunder

Inom ramen för UKÄ:s modell för kvalitetssäkring av högre utbildning är fokus vid examenstillståndsprövningarna på två aspektområden

- miljö, resurser och område
- utformning, genomförande och resultat

2. 1 kap. 12 § högskolelagen (1992:1434) och lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina.

3. För en översikt över befintliga examenstillstånd för olika typer av lärosäten se UKÄ:s webbplats, där även en databas finns för sökning av befintliga examenstillstånd per lärosäte.

och, liksom övriga delar av modellen, på de tre perspektiven

- studenters/doktoranders perspektiv
- arbetslivets perspektiv
- jämställdhetsperspektiv.

Varje aspektområde är uppdelat i ett antal aspekter som, liksom de tre perspektiven, granskas utifrån tillhörande bedömningsgrunder.

Vid prövningen ges ett samlat omdöme för varje aspektområde och perspektiv.

Underlag för bedömning

Underlaget för bedömning vid tillståndsprovningen är lärosätets skriftliga ansökan och intervjuer med företrädare för utbildningen. Vid oklarheter i ansökan kan skriftliga kompletteringar begäras in.

Utbildningsanordnarens ansökan

På UKÄ:s webbplats www.uka.se finns följande mallar som kan användas vid ansökan.

- Mall 1 för ansökan om tillstånd att utfärda generell eller konstnärlig högskoleexamen, kandidatexamen och magisterexamen.
- Mall 2 för ansökan om tillstånd att utfärda generell eller konstnärlig masterexamen
- Mall 3 för ansökan om tillstånd att utfärda generell eller konstnärlig examen på forskarnivå
- Mall 4 för ansökan om tillstånd att utfärda generell eller konstnärlig yrkesexamen

Stommen i samtliga mallar är densamma men såväl mallarna som underlagen är anpassade efter det som är utmärkande för respektive examen.

Av vägledningen med tillhörande bilagor och i mallarna för ansökan framgår vilka underlag som bedömarna behöver för att kunna göra en fullgod bedömning vid en tillståndsprovning.

För att underlätta bedömargruppens arbete bör ansökan, inklusive bilagor, vara ett sammanhållet dokument med en innehållsförteckning och gemensam sidnumrering för hela dokumentet.

HUR GÖRS EN ANSÖKAN?

Statliga lärosäten lämnar sin ansökan via ett formulär på UKÄ:s webbplats. När ansökan är registrerad vid UKÄ kan lärosätet ladda upp underlagen för ansökan i UKÄ Direkt, UKÄ:s webbaserade ärendehanteringssystem.

Lärosäten med enskild huvudman, s.k. enskilda utbildningsanordnare, samt Sveriges lantbruksuniversitet och Försvarshögskolan skickar ansökan till regeringen, som i regel remitterar dessa ansökningar till UKÄ för bedömning och yttrande.

NÄR KAN ANSÖKAN GÖRAS?

UKÄ påbörjar handläggningen av ansökningar om examenstillstånd löpande. För ansökningar som inkommer senast den 15 mars är målsättningen att fatta beslut senast den 15 december samma år. För ansökningar som inkommer senast den 15 oktober är UKÄ:s målsättning att fatta beslut senast 15 juli nästföljande år.

FÖRHANDSANMÄLAN OCH NOMINERINGAR

De som avser att ansöka i anslutning till dessa datum ombeds att skicka in en förhandsanmälan till UKÄ cirka sex veckor före ansökan. Syftet är att underlätta i planeringen och möjliggöra för lärosätena att nominera lämpliga bedömare. Viktigt att understryka är att en anmälan varken är definitiv eller bindande. UKÄ kommer att skicka ut en förfrågan om föransmälan till befintliga lärosäten. Uppmaningen till föransmälan kommer även att finnas på UKÄ:s webbplats. I uppmaningen kommer aktuell information finnas om hur en föransmälan görs.

Förhandsanmälningarna sammanställs därefter och skickas till samtliga lärosäten, som ombeds att nominera lämpliga bedömare.

Intervjuer

Den skriftliga ansökan kompletteras med intervjuer med företrädare för utbildningen. Intervjuer med studenter eller doktorander genomförs i de fall utbildningen redan bedrivs på en närliggande examensnivå eller inom ett område eller ämne som kan betraktas som närliggande till den examen som ansökan gäller.

Bedömargruppen

Bedömarna rekryteras efter sedvanligt nomineringsförfarande i samverkan med lärosäten, studentkårer (via Sveriges förenade studentkårer, SFS) och arbetslivsorganisationer. Det är UKÄ som tillsätter bedömargrupperna. Gruppen ska sammantaget ha så bred och djup kompetens att den kan bedöma samtliga aspekter och perspektiv som ingår i granskningen. Bedömargruppen består vanligtvis av

- sakkunniga bedömare
- student-/doktorandrepresentanter
- arbetslivsföreträdare.

Som en kvalitetssäkrande åtgärd erbjuds lärosätena tillfälle att yttra sig över bedömargruppens sammansättning, till exempel utifrån eventuella jävsinvändningar eller eventuella behov av ytterligare kompetens, innan bedömargruppen slutligen fastställs av UKÄ.

Bedömarna kommer att genomgå en utbildning i UKÄ:s utvärderings- och arbetsmetod.

Bedömning och yttrande

Bedömargruppens uppgift är att utifrån ansökan, intervjuer och eventuellt kompletterande underlag göra en bedömning av om utbildningen uppfyller bedömningsgrunderna för granskade aspektområden och perspektiv.

Bedömargruppen lämnar i ett skriftligt yttrande en rekommendation till UKÄ om ansökan bör beviljas eller avslås.

I det skriftliga yttrandet ska bedömargruppen redovisa sina bedömningar och resonemang på ett klart och tydligt sätt. Vid ett eventuellt negativt utlåtande ska det av yttrandet framgå vad som inte bedöms hålla tillräcklig kvalitet. Bedömarna kan peka ut områden för förbättringar, även i de fall de föreslår att ansökan beviljas.

Delning av yttrande

Innan UKÄ fattar beslut kommer bedömargruppens preliminära yttrande att skickas till lärosätet på så kallad delning. Syftet med delningen är att ge lärosätena möjlighet att korrigera eventuella sakfel. Delningstiden kommer att vara tre veckor. Det slutliga yttrandet kommer sedan att ligga till grund för UKÄ:s beslut eller rekommendation till regeringen.

Beslut

UKÄ:s ställningstagande grundar sig på bedömargruppens yttrande med rekommendation till beslut samt på de överväganden som UKÄ gör. För att ett lärosäte ska beviljas tillstånd att utfärda examen måste samtliga aspektområden och perspektiv vara godkända.

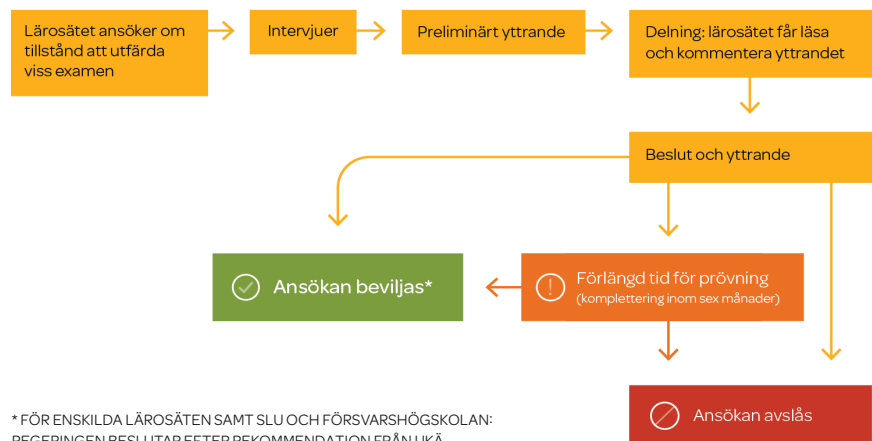
UKÄ fattar beslut om examenstillstånd för statliga lärosäten, utom för Sveriges lantbruksuniversitet och Försvarshögskolan. När det gäller enskilda utbildningsanordnare, Sveriges lantbruksuniversitet och Försvarshögskolan överlämnas bedömargruppens yttrande samt UKÄ:s ställningstagande och rekommendation till regeringen om att bevilja eller avslå den aktuella ansökan.

Besluten publiceras på www.uka.se.

Förlängd tid för provning

UKÄ kan medge förlängd tid för provning. Förlängningen är endast aktuell om det vid provningen framkommer brister i uppfyllandet av aspektområden och perspektiv som rimligen kan avhjälpas inom sex månader. Det är bedömargruppen som rekommenderar UKÄ att medge förlängning. Bristerna måste vara tydligt definierade.

Vid ett beslut om förlängd tid för provning får de ansökande möjlighet att inkomma med specifika kompletteringar utifrån de brister bedömargruppen angivit. Tiden för att inkomma med kompletteringar är sex månader från datum om beslut om förlängning. När kompletteringarna inkommit tar bedömargruppen ställning till om dessa gör det troligt av bristerna är avhjälpna.

Förteckning över bilagor

Bilaga 1 gällande ansökan om tillstånd att utfärda generell eller konstnärlig högskoleexamen, kandidatexamen och magisterexamen.

Bilaga 2 gällande ansökan om tillstånd att utfärda generell eller konstnärlig masterexamen.

Bilaga 3 gällande ansökan om tillstånd att utfärda generell eller konstnärlig examen på forskarnivå.

Bilaga 4 gällande ansökan om tillstånd att utfärda yrkesexamen.

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) ska bidra till att stärka den svenska högskolan och Sverige som kunskapssamhälle. Vi granskar kvaliteten på högskoleutbildningarna, vi analyserar och följer upp utvecklingen inom högskolan och vi bevakar studenternas rättssäkerhet.

www.uka.se

